

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«МЕТОДИ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОЇ РОБОТИ»

Кафедра юридичної психології

Статус дисципліни – вибіркова
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – психологія (05)
Спеціальність – психологія (053)
Освітня програма – психологія
Форми здобуття вищої освіти – заочна
Мова навчання – українська
Форма підсумкового контролю – екзамен

Назва навчальної дисципліни	Методи психотерапевтичної роботи (Methods of psychotherapeutic work)
Науково-педагогічний працівник (-ки)	Професор кафедри Романенко О.В.
Профайл викладача (-ів)	Професор кафедри Романенко О.В.
Контактний тел.	098 481 75 73
E-mail:	romanenkoks@gmail.com
Сторінка навчальної дисципліни на офіційному вебпорталі НАВС	https://www.naiu.kiev.ua/zagalnoakademichni-kafedri/kafedra-yuridichnoyi-psihologiyi/navchalno-metodichna-robota/perelik-disciplin.html
Консультації	Очні консультації: в день проведення навчальних занять. On-line – консультації проводяться за попередньою домовленістю: 098 481 75 73 – Viber. Zoom Google Meet Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри юридичної психології, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись із письмовим запитом на електронну пошту за адресою: k015@naiu.kiev.ua

1. Коротка анотація до навчальної дисципліни. Програму вивчення навчальної дисципліни «Методи психотерапевтичної роботи» розроблено для студентів 1 курсу за спеціальністю «Психологія» Навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» спеціальності «Психологія» (053) для заочної форми навчання. Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні методи психотерапевтичної роботи в системі корекції девіантної поведінки.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Застосування методів психодинамічної психотерапії в корекції девіантної поведінки
2. Поведінковий підхід у корекції девіантної поведінки
3. Застосування методів когнітивної психотерапії в корекції девіантної поведінки

2. Мета та цілі навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Методи психотерапевтичної роботи» є формування у студентів уявлень про сучасні методи психотерапевтичної роботи та особливості їх застосування в системі корекції девіантної поведінки.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є такі:

- ознайомлення студентів із основними стратегіями оцінки психологічних інновацій в галузі корекції девіантної поведінки;
- ознайомлення студентів із сучасними методами психотерапевтичної роботи з девіантами;
- формування у студентів практичних навичок застосування психотерапевтичних методів у системі надання психологічної допомоги клієнту;

3. Формат навчальної дисципліни – Заочний.

4. Результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- теоретичне підґрунтя психотерапевтичних методів;
- класичні теорії та підходи у психології, що застосовуються в системі корекції девіантної поведінки;
- основні тактики та стратегії застосування сучасних методів психотерапевтичної роботи з девіантами;

вміти:

- визначати необхідність застосування певного методу психологічної допомоги для ефективного вирішення проблем клієнта;
- планувати професійну взаємодію у відповідності до запиту клієнта;
- застосовувати сучасні методи психотерапевтичної роботи у структурі інтегративної моделі надання психологічної допомоги;

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин/ 4 кредити ECTS.

1.4. Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти:

Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати складні завдання та проблеми у процесі навчання та

професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення дослідження та (або) здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Фахові компетентності

ФК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

ФК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

ФК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Додаткові фахові компетентності, визначені за освітньою програмою:

ФК11. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги особам (групам осіб) у складних життєвих ситуаціях.

Програмні результати навчання

ПРН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

Додаткові програмні результати навчання, визначені за освітньою програмою:

ПРН11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

Мова навчання: українська мова.

5. Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	4 год.
семінарські заняття / практичні	- / 14 год.
самостійна робота	102 год.

6. Ознаки навчальної дисципліни:

Рік викладання	семестр	спеціальність	рік навчання здобувачів вищої освіти	Нормативний/вибірковий
2021	2	«Психологія»	1	Вибірковий

7. Пререквізити: «Основи психотерапії», «Клінічна психологія», «Основи психологічного консультування».

8. Технічне та програмне забезпечення/обладнання – комп'ютер, проектор.

9. Політики курсу - згідно з «ПОЛОЖЕННЯМ про академічну доброчесність у Національній академії внутрішніх справ» (затверджено Рішенням Вченої ради НАВС від 27 березня 2018 р., протокол № 5; уведено в дію Наказом НАВС від 30.03.2018 № 422); Етичний кодекс психолога.

10. Схема навчальної дисципліни

Тема 1. Застосування методів психодинамічної психотерапії в корекції девіантної поведінки

Лекція – 2 год.

Навчальні питання

1. Методи класичного психоаналізу. Теорії девіантної поведінки з позицій психоаналітичного підходу. Стадії розвитку дитячої сексуальності. Характер девіацій в залежності від стадії розвитку дитячої сексуальності. Природа агресії з позицій психоаналітичного підходу. Захисний психологічний механізм заміщення об'єкту агресії. Психоаналітичні методи виявлення травматичних переживань клієнта, які призвели до формування патологічних рис характеру та відхилень у поведінці.

2. Методи індивідуальної психології А. Адлера. Основні поняття індивідуальної психології: життєві цілі, стиль життя, схема апперцепції, почуття суспільного та пов'язана з ним потреба в соціальній кооперації, самість. Роль минулого досвіду індивіда у формуванні життєвих цілей. Вплив почуття неповноцінності на формування життєвих цілей та поведінку людини. Схема апперцепції як детермінанта поведінки. Чинники девіацій з позицій індивідуальної психології. Стиль життя як унікальний спосіб, що вибирає людина для реалізації своїх життєвих цілей. Концепції психотерапії Адлера: розуміння й прийняття клієнтом індивідуального стилю життя; допомога клієнтові в розумінні себе; тренування й посилення соціального інтересу, потреби в соціальній кооперації.

3. Методи аналітичної психології К. Юнга. Уявлення про психіку та особистість з позицій аналітичної психології. Тіньова, неусвідомлена сторона психіки як чинник девіантної поведінки. Поняття комплексу як сполучення асоціацій травматичного, хворобливого, афектованого характеру. Несвідоме як сукупність комплексів, персоніфікація яких може стати патогенною умовою. Методи аналітичної психології для досягнення сфери несвідомого: метод словесних асоціацій, аналіз сновидінь і метод активної уяви.

Практичне заняття – 2 год.

Завдання

1. Актуалізація знань студентів з теми.

2. Підготувати матеріал (опис девіантної поведінки), здійснити аналіз її чинників з позицій психодинамічної психотерапії та розробити комплекс психотерапевтичних методів її корекції.

Тема 2. Поведінковий підхід у корекції девіантної поведінки

Лекція – 2 год.

Навчальні питання

1. Научіння як основне завдання поведінкової психотерапії. Поведінкова психотерапія як клінічне використання теорій научіння, що сформувалися в рамках біхевіоризму. Научіння як процес і результат набуття індивідуального досвіду, знань, умінь і навичок. Адаптація як основна мета поведінки. Девіантна поведінка як неадаптивна поведінка, що сформувалася в результаті неправильного научіння. Основна мета поведінкової психотерапії - заміна неадаптивних способів поведінки на адаптивні та нормативні, що досягається в процесі научіння. Роль групи в моделюванні реальної поведінки клієнта.

2. Концепція поведінкової психотерапії. Роль психосоціального розвитку у формуванні девіантної поведінки. Дисфункціональні схеми сприйняття себе, навколишнього світу й майбутнього, підкріплені батьками. Роль відношень між поведінкою і середовищем. Функціональний аналіз поведінки у проблемних ситуаціях. Порушення поведінки як квазізадоволення базисних потреб у безпеці, приналежності, досягненні, волі. Моделювання поведінки як навчальний і психотерапевтичний процес. Цілі психотерапії : 1) проведення функціонального поведінкового аналізу; 2) зміна уявлень про себе; 3) корекція дезадаптивних форм поведінки й ірраціональних установок; 4) розвиток компетентності в соціальному функціонуванні.

3. Методи поведінкової психотерапії. Центральна проблема «психотерапевтичного навчання» — визначення мотивації клієнта. Спільне визначення цілей і завдань психотерапії. Поведінкова психотерапія при лікуванні невротичних і психосоматичних розладів, адиктивної й агресивної поведінки, нервової анорексії. Поведінкові й когнітивні прийоми: реципрокне гальмування; методика повені; імплізія; парадоксальна інтенція; методика викликаного гніву; метод «стоп-кран»; використання уяви, схованого моделювання, тренінгу самоінструкцій, методів релаксації одночасно; тренінг упевненого поводження; методи самоконтролю; самоспостереження; прийом шкалювання; дослідження загрозливих наслідків (декатастрофізація); переваги й недоліки; опитування показань свідків; дослідження вибору (альтернатив) думок і дій; парадоксальні прийоми, аверзивна терапія та ін. Моделювання поведінки як метод, орієнтований на проблему.

Практичне заняття – 4 год.

Завдання

1. Актуалізація знань студентів з теми

2. Підготувати матеріал (опис девіантної поведінки), здійснити

функціональний аналіз поведінки з позицій поведінкової психотерапії та розробити комплекс психотерапевтичних методів її корекції.

Тема 3. Застосування методів когнітивної психотерапії в корекції девіантної поведінки.

Лекція – 2 год.

Навчальні питання

1. Метод когнітивної реатрибуції. Девіантна поведінка людини та її обумовленість когніціями. Методика, описана Беком як послідовність дій з метою зміни патологізуючих клієнта автоматизованих «ланцюжків думок». Перевірка наповненості когніцій клієнта реальним змістом. Реатрибуція як допомога клієнтові у виявленні неспроможності уявлень про причини ірраціональних суджень. Закріплення нових атрибуцій (у дискусії, рольовій грі, у повсякденному житті). Застосування методики в психотерапевтичній практиці при залежностях (наркотики, алкоголь). Самоконтроль, його етапи: самоспостереження, самопідкріплення; складання контрактів; робота в системі правил клієнта. Психотерапевтичні контракти як запис передбачуваних змін з боку клієнта.

2. Техніки РЕТ. Розлади в емоційній сфері, ряд психопатологічних симптомів як результат порушень у когнітивній сфері. Використання прийомів допоміжного моделювання на когнітивному рівні. Роль самостійних завдань, що сприяють закріпленню адаптивної поведінки.

3. Схема-терапія Д. Янга. Схема-терапія як модифікація стандартної когнітивно-поведінкової терапії (КПТ) щодо лікування розладів особистості. Схеми як внутрішні тематичні конструкти, що відображають людські стосунки. Первинні та вторинні схеми. Компенсаторний характер схем дефективності. «Частки» як стани свідомості, пов'язані з певним набором схем та копінг-стратегій. Досягнення особистісного оздоровлення пацієнта шляхом зцілення дисфункційних схем та пов'язаних із ними станів свідомості. Етапи схема-терапії. Ефективність схема-терапії у корекції девіантної поведінки.

Практичне заняття – 8 год.

Завдання

1. Актуалізація знань студентів з теми
2. Розробити модель психотерапевтичної роботи з девіантом на основі схема-терапії Д. Янга.

11. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<i>участь у роботі впродовж семестру/залік - 60/40</i>
Вимоги до письмової роботи (за умови наявності)	-
Семінарські заняття	<i>під час проведення семінарів здобувачі працюють у такому форматі:</i>

	<i>закріплення, поглиблення та систематизація знань студентів на основі самостійного опрацювання літературних джерел з теми заняття, підготовка доповідей та рефератів</i>
Умови допуску до підсумкового контролю	<i>за умови виконання визначеного науково-педагогічним працівником обсягу балів</i>

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів передбачає підготовку рефератів, інформаційних повідомлень, мультимедійних презентацій, моделювання психотерапевтичного процесу.

Орієнтовний перелік питань до підсумкового контролю

1. Поняття методу в психотерапії.
2. Чинники девіантної поведінки з позицій основних підходів у світовій психотерапії.
3. Застосування загальних факторів психотерапевтичної дії в корекції девіантної поведінки.
4. Методи групової психотерапії в корекції девіантної поведінки.
5. Основні технічні процедури в психоаналізі.
6. Метод вільних асоціацій у психоаналізі.
7. Робота з опором у психоаналізі.
8. Поняття трансферу та контртрансферу в психоаналізі.
9. Формування робочого альянсу в психоаналізі.
10. Методи роботи із захисними психологічними механізмами.
11. Застосування методів аналітичної психології К. Юнга в корекції девіантної поведінки
12. Основні концепції та психотерапевтичні техніки індивідуальної психології А. Адлера.
13. Основні цілі та техніки психотерапевтичного процесу в індивідуальній психології.
14. Поведінкова психотерапія, її характеристики.
15. Цілі та методи поведінкової психотерапії в корекції девіантної поведінки.
16. Основні технічні процедури поведінкової психотерапії.
17. Ідентифікація і оцінка проблеми в поведінковій психотерапії при корекції девіантної поведінки.
18. Метод моделювання у психотерапії.
19. Тренінг самовпевненої поведінки та соціальних умінь при корекції девіантної поведінки.
20. Застосування позитивного підкріплення при корекції девіантної поведінки.
21. Застосування аверзивної терапії при корекції алкозалежності.
22. Процедури самоконтролю в поведінковій психотерапії.
23. Когнітивне реструктурування.
24. Тактика поведінкової психотерапії.
25. Застосування поведінкової психотерапії при різних девіаціях.
26. Основні концепції раціонально-емотивної психотерапії.

27. Методи виявлення ірраціональних переконань у осіб з девіантною поведінкою.
28. Якість самоактуалізованої особистості за А. Еллісом.
29. Комплексне застосування раціонально-емотивної психотерапії при корекції девіантної поведінки.
30. Застосування поведінкових технік у когнітивній психотерапії.
31. Основні характеристики групової психотерапії.
32. Поняття групової динаміки.
33. Стадії розвитку психотерапевтичної групи.
34. Ролі групового психотерапевта.
35. Орієнтація групового сеансу.
36. Природа виникнення інтрапсихічних конфліктів.
37. Стадії психосексуального розвитку за З. Фрейдом.
38. Відображення як психотерапевтична техніка.
39. Вікарне навчання.
40. Поведінкова психотерапія, її характеристики.
41. Ідентифікація і оцінка проблеми в поведінковій психотерапії.
42. Процедури самоконтролю в поведінковій психотерапії.
43. Когнітивне реструктурування.
44. Тактика поведінкової психотерапії.
45. Схема-терапія Д. Янга.
46. Біологічні чинники розвитку особистості девіантів.
47. Патологічні типи розвитку особистості девіантів.
48. Соціальні чинники розвитку особистості девіантів.
49. Передумови виникнення інтегративних моделей психотерапії.
50. Інтеграція поведінкової психотерапії при корекції девіантної поведінки.
51. Інтеграція психоаналітичної терапії при корекції девіантної поведінки.
52. Інтеграція когнітивної психотерапії при корекції девіантної поведінки.
53. Етичні аспекти застосування провокативної психотерапії.
54. Інтерактивний психологічний театр як метод профілактики девіантної поведінки.
55. Оцінка ефективності психотерапії.
56. Застосування НЛП при лікуванні алкозалежності.
57. Проблема пост-травми у формуванні девіантної поведінки.
58. Стадії терапевтичного процесу у схема-терапії Д. Янга.
59. Діагностика у схема-терапії Д. Янга.
60. Індивідуальні та групові форми роботи при корекції девіантної поведінки.
61. Постфрейдисти та подальший розвиток психотерапії.
62. Застосування соціально-психологічного тренінгу в системі корекції девіантної поведінки.
63. Застосування НЛП при лікуванні алкозалежності.
64. Використання здобутків практичної психології в розробленні психотерапевтичних інновацій.
65. Етичні аспекти застосування провокативної психотерапії.
66. Спеціальні проблеми в системі надання психологічної допомоги.
67. Проблеми побудови інтегративної моделі психотерапії.
68. Конструювання нової ідентичності людини в кризовий період.
69. Проблема пост-травми у формуванні девіантної поведінки.

70. Інтерактивний психологічний театр як метод профілактики девіантної поведінки.
71. Метод EMDR в системі психологічної допомоги.
72. Методи групової психотерапії в корекції девіантної поведінки.
73. Основні технічні процедури в психоаналізі.
74. Метод вільних асоціацій у психоаналізі.
75. Робота з опором у психоаналізі.
76. Поняття трансферу та контртрансферу в психоаналізі.
77. Формування робочого альянсу в психоаналізі.
78. Методи роботи із захисними психологічними механізмами.
79. Роль психосоціального розвитку у формуванні девіантної поведінки.
80. Дисфункціональні схеми сприйняття себе, навколишнього світу й майбутнього, підкріплені батьками.
81. Роль відношень між поведінкою і середовищем. Функціональний аналіз поведінки у проблемних ситуаціях.
82. Порушення поведінки як квазізадоволення базисних потреб у безпеці, приналежності, досягненні, волі.
83. Моделювання поведінки як навчальний і психотерапевтичний процес.
84. Центральна проблема «психотерапевтичного навчання» — визначення мотивації клієнта.
85. Спільне визначення цілей і завдань психотерапії.
86. Поведінкова психотерапія при лікуванні невротичних і психосоматичних розладів, адиктивної й агресивної поведінки.
87. Поведінкові й когнітивні прийоми.
88. Тренінг упевненого поводження.
89. Методи самоконтролю; самоспостереження.
90. Моделювання поведінки як метод, орієнтований на проблему.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	відмінне виконання
85-89	Добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

Рекомендована література Основна (базова) література

Підручники, посібники:

1. Александров А.А. Психотерапия: учебное пособие. – СПб.: Питер, 2004.
2. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. – К., 2007.
3. Макаров В.В. Психотерапия нового века. – М., 2016.
4. Малкина-Пых И.Г. Справочник практического психолога. – М., 2005.
5. Методы современной психотерапии: Учебное пособие / Составители Л.М. Кроль, Е.А. Пуртова. — М.: Независимая фирма «Класс», 2016.
7. Психотерапия: учебник (2-е изд.) / Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб.: Питер, 2002.
8. Соколов Э.В. Введение в психоанализ. – СПб., 1999.

Монографії, збірники, статті:

9. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии. – М., 1995.
10. Левчук Л.О. Психоаналіз: Історія, теорія, мистецтво практики. – К., 2002. – *шифр Ю9П863.*
11. Лушин П.В. О психологии человека в переходный период. – Киев: Науковий світ, 2007.
12. Королюк Т.І. Проблема використання вітчизняних психотехнік у консультативній та психотерапевтичній роботі // Практична психологія та соціальна робота. – К., 2013. – № 2. – С. 57-63.
13. Никольская И.М., Грановская Р.М. Психологическая защита у детей. – СПб., 2000.
14. Основы практичної психології / Під ред. Панка В.Г. – К., 2007.
15. Підлипна Л.З. Інноваційні технології в роботі практичного психолога // Практична психологія та соціальна робота. – К., 2013. – № 5. – С. 56-60.
16. Романчук О.І. Схема-терапія: модель роботи з часткою «зранена внутрішня дитина» в осіб, які зазнали хронічного скривдження та занедбання в дитинстві // Журнал «Вестник Ассоциации психиатров Украины» (04) 2013. – С.27-34.
17. Федоров А.П. Когнитивно-поведенческая психотерапия. – СПб.: Питер, 2002.
18. Фрейд З. Психология бессознательного (сборник произведений). – М., 1989.
19. Хайгл-Эверс А., Хайгл Ф., Отт Ю., Рюгер У. Базисное руководство по психотерапии. – СПб.: «Восточно-Европейский Институт Психоанализа» совместно с издательством «Речь», 2012.
20. Юнг К.Г. Архетип и символ.– М.: Ренессанс, 1991.
21. Ялом И. Теория и практика групповой психотерапии. – СПб., 2000.

Інформаційні ресурси

- <http://psyfactor.org/lybr10htm>
<http://psylist.net/index.html>
<http://www.du.edu/psychology/methods/experiments.htm>
<http://www.vorpsy.ru/> - Вопросы психологии (журнал)